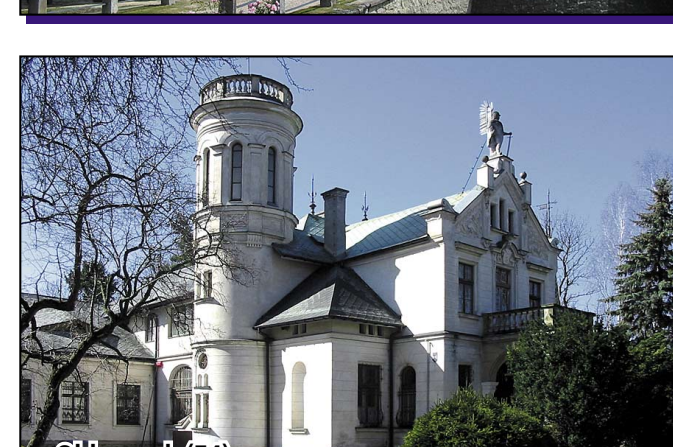
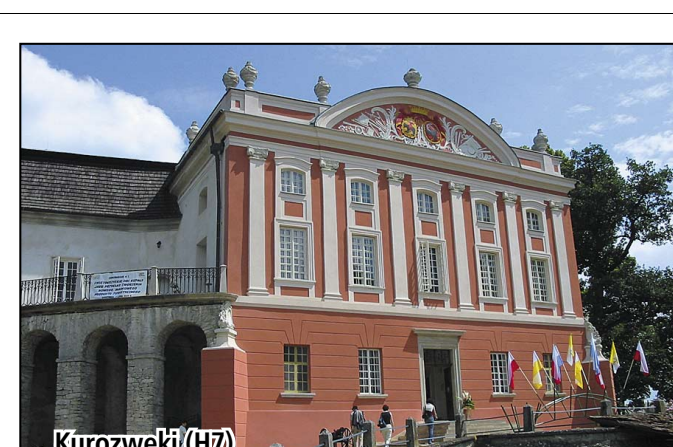
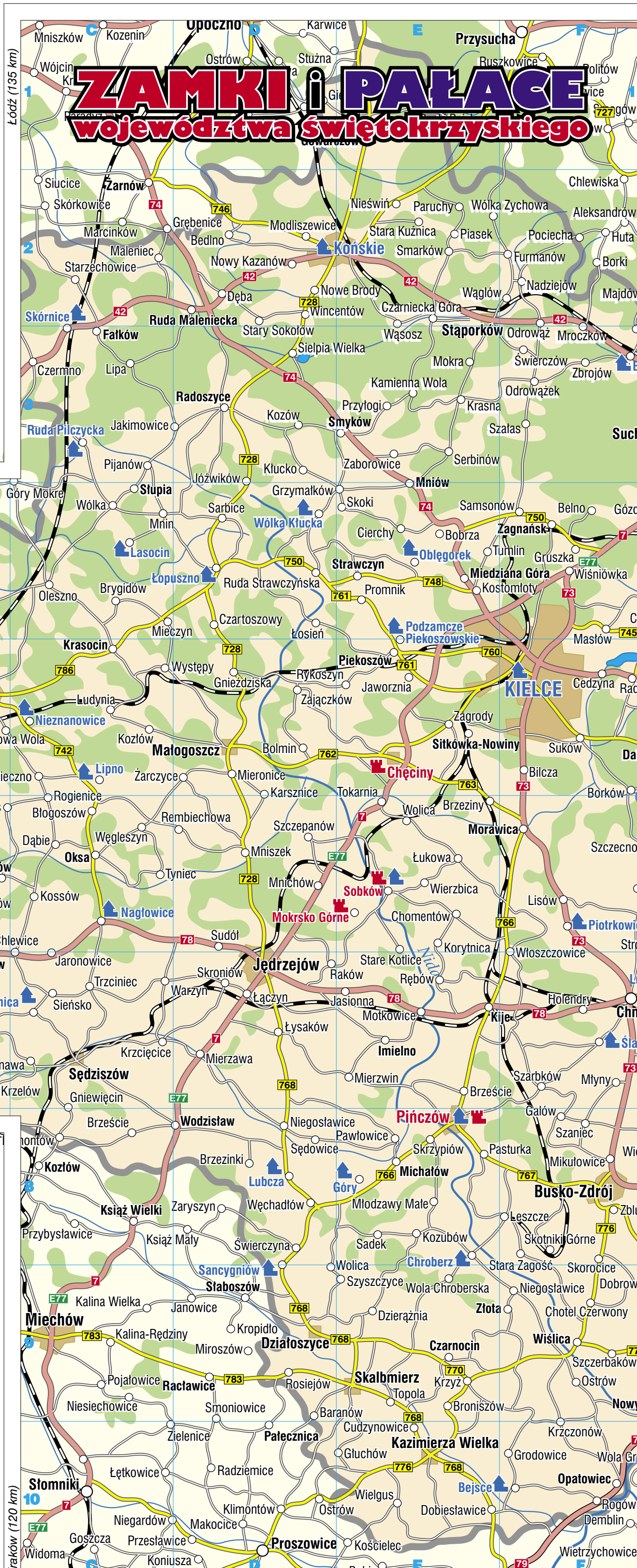
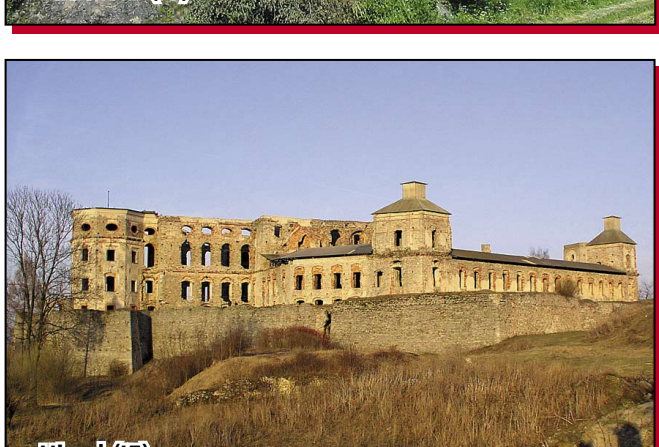
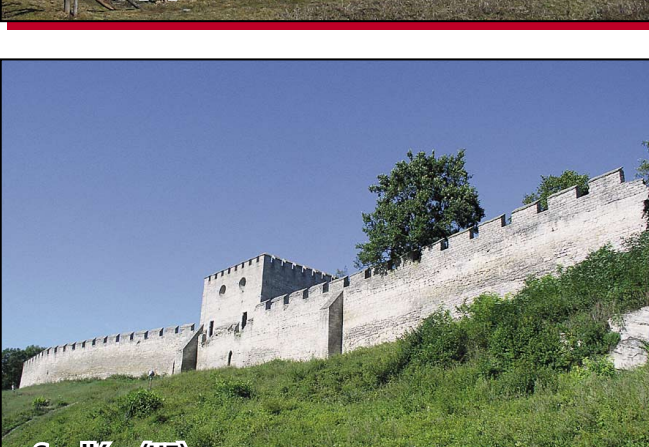
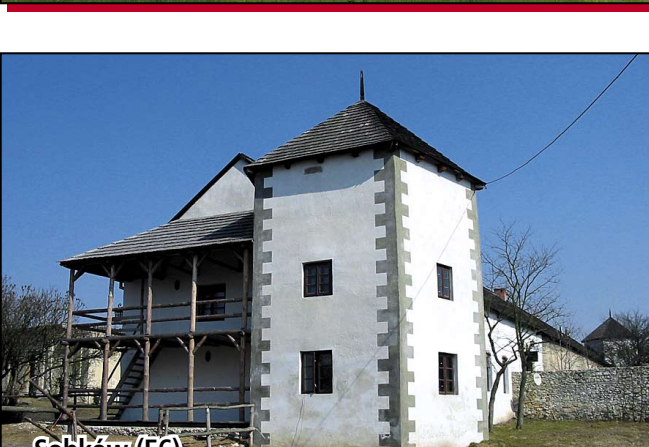

Kielce - miasta
Raków - siedziby gmin
Borków - inne miejscowości

- lasy
- zbiorniki wodne

- drogi
- koleje
- zamki
- pałace

GLOB-TOUR
Kielce, tel. 0 601 41 00 27, www.globtour.swietokrzyskie.pl
globtour@swietokrzyskie.pl, ISBN 83-89458-21-7
Tekst i zdjęcia: Michał Paszkowski, mapa i skład: Andrzej Paszkowski
Wydano na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Świętokrzyskiego w Kielcach

Zamki

Bodzentyn (G-4) Zamek w Bodzentynie wzniesiony został w drugiej połowie XIV wieku w stylu gotyckim. Fundatorem był biskup krakowski Florian z Mokska. Zamek posadowiony został na wysokim brzegu rzeki Psarki. Był dwukrotnie przebudowywany: na początku XVI i w drugiej połowie XVI wieku. Ta druga przebudowa nadała mu charakter wspólnie, renesansowej rezydencji. 19 VI 1410 roku zatrzymali się tu Władysław Jagiełło wracający ze Świętego Krzyża i dawał posłuchanie posłom pomorskim przed wyruszeniem na Grunwald. Kiedy w 1789 roku zniszono dobra duchowe zamek wraz z całym Bodzentynem przeszedł na własność rządu. W czasie rządów austriackich zamieniono go na szpital, a potem umieszczono w nim szpital wojskowy, aż wreszcie pozbawiony opieki popadł w ruinę. Zamek założony był na planie podkowy, posiadał trzy skrzydła otaczające czworoboczny dziedziniec zamknięty od zachodu murem tzw. kurtynowym. Brama wjazdowa z zachowanym do dziś piaskowcym portalem prowadziła przez skrzydło południowe. Warto zwrócić uwagę na zachowane obramienia okienne z herbami: Ślepowron - biskupa Franciszka Krasieńskiego i Nalecz - biskupa Piotra Gemieńskiego. Podobno zamek posiada kilkukondygnacowe podziemia łączące się z lochami znajdującymi się pod Bodzentynem.

Częciny (E-5) Historia tego niewielkiego miasteczka nierozeralnie łączy się z zamkiem usytuowanym na skalistej górze. Brak dokładnych danych kto i kiedy zbudował zamek w Częcinach. Wiadomo, że w 1306 roku Władysław tokie-tek nadał go biskupowi krakowskiemu Janowi Muekowi, uniemożliwił zresztą to nadanie już w następnym roku. Ważny to był obiekt w tym czasie, bo zwoływano na nim zgazy mowozławców w latach: 1310, 1318 i 1331. Ten ostatni uważany jest za początek przyszłych sejmów, bo uchwalono na nim pewne prawa. Stąd po naradzeniu się „o wojnie przedsięwziętej z zakonem krzyżackim” Władysław łokietek wyruszył pod Płowce. Tu po bitwie pod Grunwaldem prze- bywali znaczniejsi jeńcy. W 1318 roku zdeponowano na zamku częstkim skarbiec archidieceji gnieźnieńskiej dla zabezpieczenia przed Krzyżakami. Zamek był rezydencją królowych i wdów królewskich. Przebywały tu: Adelajda, druga żona Kazimierza Wielkiego i siostra Kazimierza Wielkiego - Elżbieta sprawująca rządy w imieniu swego syna Ludwika Węgierskiego. Mieszkała tu także królowa Bona, która na zamku zgromadziła wiekłe skarby. Gdy opuszczała Częciny, jej majątek wzięziono na 24 wozach, ciągnionych przez 140 koni. W XVI wieku zamek zaczął niszczeć, dlatego w 1588 roku przeniesiono księgę ziemską powiatu częcińskiego do miejscowego kościoła. W czasie rokoszu Zbyszewskiego, w 1588 roku podpalono zabudowania, wywieziono zbrojownię, a fortyfikacje uległy zniszczeniu. W 1610 roku starosta częciński Stanisław Branicki omdowul zamek, ale w 1657 roku zniszczyć go wojska Rakocznego, a pięćdziesiąt lat później zniszczyli go Szwedzi i zamek przestał być rezydencją starszością, 11 lipca 1787 roku z par ostatnich zostały się armaty ustawione na zamkowych murach wiatujących na czeską przejeżdżającą przez Częciny króla Stanisława Augusta Poniatowskiego. Po II rozbiorze Polski zamek popadł w całkowitą ruinę. Pierwsze prace rekonstrukcyjne przeprowadzono w 1877 roku, w latach 1948-49 odremontowano wieże. Aktualnie prowadzi się dalsze prace, między innymi zorganizowa- no punkt widokowy na jednej z wież.

Zamek składa się z dwóch części: zamku głównego pomiędzy dwoma okrągłymi wieżami i obzerzernego zamku dołego z prostokątną wieżą, w pobliżu której była studnia. Na zamek wjeżdżano od strony wschodniej przez most zwodzony, przebudowany później na stały. Most przerzucony był nad sztuczną fosą, wspieral się na kamiennych pilionach. Do okrąg- łej wieży znajdującej się przy dawnej bramie przylegał pomieszczenie - do dziś jedynie sklejone na terenie warowni - będące kiedyś kaplicą zamkową mieszcząca także skarbiec. Na zamku głównym znajdowały się także budynki mieszkal- ne. Załoga zamku składała się ze 150 ludzi.

Do ruin dość młoda trzema drogami: z parkingu od strony południowo-zachodniej szlakiem żółtym. Droga stroma. Z tego samego parkingu droga w miarę łatwą z tyłu szlakiem żółtym.

W drugiej połowie lat sześćdziesiątych, na wschód od ruin zamku wybudowano mały zamek w Kamierku Podol- skim, będącą dekoracją do nakręcanych tu scen batalistycznych filmu "Pan Wołodyjowski".

U podnóża góry Zamkowej znajduje się platny parking. Wstęp do ruin zamku płatny

Cmielów (J-4) W podmokłej dolinie rzeki Kamiennej wybudowany został w latach 1519-1531 warowny gotycko-re- nansowy zamek. Fundatorem tej rezydencji zbudowanej na planie kwadratu był kanclerz Krzysztof Szydłowiecki. Na przestrzeni wieków zamek był wielokrotnie przebudowywany. W 1702 roku został częściowo rozebrany. Około 1800 roku umieszczono tu browar, a w 1905 roku łaźnię. Zachowały się: przedzamcze i wieża brama zamku oraz bastiony z początku XVII wieku. Teren prywatny.

Międzygórz (J-6). Zamek w Międzygórzu położony jest na zalesionym obecnie wznesieniu nad doliną rzeczki Opatów-ki. Budowla wzniesiona została przez Kazimierza Wielkiego. W 1370 roku przesła w ręce Zaklików herbu Topór. W XVI wieku zamek został przebudowany na renesansową rezydencję, a już w następnym stuleciu popadł w ruinę. Podobno pod zamkiem są lochy ciągnące się w kierunku warowni w Turadorwie, Ossolinie i Ujędzie.

Mokrsko Górne (E-6). Ruiny znajdują się pomiędzy zabudową wsi, a rzeką Nidą. Pierwotny gotycki zamek wzniesiony został w końcu XIV wieku przez Jelitzyków: Klemensa z Mokrska, kasztelana radomskiego i jego syna Floriana, pod- stołego krakowskiego. Położony był na sztucznym wznesieniu otoczonym fosą, wśród podmokłych łąk w zakolu Nidy. Zamek został rozbudowany ok. 1535 roku przez Piotra Kmitę, marszałka wielkiego koronnego i wojewodę sandomier- skiego na okazałą rezydencję renesansową. W końcu XVIII lub na początku XIX wieku uległ zniszczeniu. Zamek był murowany z kamienia. Został na planie prostokąta. Do zamku prowadziła brama usytuowana w południowej części budowli. Zachowały się resztki murów zewnętrznych, w niektórych miejscach ze szkarpani. Niektóre miejscami sięgają drugiego piętra. W części zachodniej zachowały się resztki pomieszczeń w przziemiu o śladach sklepienia żebrowego. Pod nimi znajduje się sala sklepiona kolebką z ostrzokowym portalem. Od strony dziedzińca znajdują się resztki sze- ściu arkad filarówych.

Ossolin (J-6) leżący niedaleko Klimontowa prawie przez dwa wieki był miastem. Dni swojej świętności przeżywał w okresie Jerzego Ossolińskiego. On to na miejscu dawnego dwornianego dworu wybudował w 1536 roku wspaniałą rezydencję. Zamek usytuowany na niewielkiej skale prezentował się doskonale. Kształt miał kwadra- towy, na każdym roku była okrągła baszta. Do wnętrza prowadziły trzy bramy, w tym jedna z mostem zwodzonym nad fosą otaczającą budowlę. Dwupiętrowe ściany zdobne były w wieżyczki i attykę, typową dla renesansu. Na szczycie zamku usytuowane były posągi cnoty i mądrości. Niewielki obszarowo zamek wykonany był z przepychem. Na każdym kroku marmury, otoki i kryształy. Portrety przodków dopełniały ozdób 220 pokoi. Ale i otoczenie zamku było zaplanowane i wykonane z rozmachem. Ogrody na wzór włoski i mały potoczek dodawały uroku siedzibie Jerzego Ossolińskiego. W 1816 roku, kiedy posiadłość była w rękach rodzin Ledóchowskich stała się rezydencją. Właściciel zamku Antoni Ledóchowski kazał wysadzić budowlę w powietrze „aby mu w przyszń synów nie wbiłała”. W tym też roku Ossolin utracił prawa miejskie. Słownik krajoznawczy miejscowości powiatu sandomierskiego wydany w 1929 roku informuje, że zachowała się w Ossolinie baszta okrągła i brama wjazdowa z częścią muru. Niestety, i te resztki zostały zniszczone w czasie ostatniej wojny. Pozostałością po zamku jest teraz tylko „arkada dawnego mostu przerzuconego przez drogę. Przy arkadzie zostało jeszcze trochę muru budynku przybranego. Jest też widak góziennegdzie zarys dawnych ścian. Dzika łąka i wysokie trawy pokrywają miejsce, gdzie niegdyś stał zamek. „Na wieżności murowany”.

Pińczów (E-8). W XI lub XII wieku na skalnym cyplu Gór Pińczowskich powstał gród obronny. Na jego miejscu w XIV wieku pooduowany został pierwszy zamek. W latach 1424-55 kardynał Zbigniew Oleśnicki wznosił w tym miejscu ko- lejny budynek, która posiadała okrągłą basztę. W końcu XVII wieku zamek rozbudowany przez Zygmunta Mys- kowskiego na wspaniałą rezydencję. W 1657 roku został zajęty przez Szwedów. Obecnie pozostałością po zamku są tylko zarysy fundamentów.

Wzgórze zamkowe zwane było także „Winnicą”. Pierwsza plantacja winorośli została założona tu przez paupliów w XV wieku. Na przestrzeni wieków sukcesywnie była powiększana. W latach pięćdziesiątych XX wieku do tradycji tych po- rók miejscowy nauczyciel biologii Daniel Olech. Na wschodnim brzoży Góry Zamkowej prowadził plantację, na której rosło kilka tysięcy krzewów i sto odmian winorośli.

Podgrodzie (J-4). W niewielkiej wsi nad rzeką Kamienną znajdują się pozostałości murów zamku wzniesionego praw- dopodobnie w XIV wieku.

Rembów (H-6). Zamek w Rembowie koło Rakowa zbudowany został prawdopodobnie w XIII lub XIV wieku. Posa- dowyiony był na wyniosłym cyplu wzgórza o bardzo stromych ścianach. Resztki murów pozwalają przypuszczać, że budowla wzniesiona była na planie jajowatym. Już w XV wieku rozebrano część murów zamkowych. Przyczyną było spłytywanie gruntu wraz z murami niedostatecznie związanymi z podłożem.

Rytwiany (H-7). W rozlewiskach rzeki Czarnej przepływającej przez tą miejscowość arcybiskup gnieźnieński Wojciech Ja- strzębski wybudował w latach 1420-1436 gotycki zamek. Był to typowy zamek nizinny, otoczony fosą, położony wśród rozelewisk rzeki Czarnej. Otwory po bellach pozwalają przypuszczać, że budowla miała trójkondygnac. Zniszczony został przez wojska Rakocznego w 1657 roku. Jedyną pozostałością zamku jest wysoki narożnik ceglany zdobiony cegłą zendrówką. Ocalały także resztki fundamentów.

Sandomierz (K-6). Zamek w Sandomierzu wzniesiony został przez Kazimierza Wielkiego w miejscu grodu książęcego. Budowla łączyła się z miejskim systemem obronnym. Najstarsze, zachowane fragmenty murów, między innymi pół- dionowa wieża pochodzią z 1480 roku. Na przestrzeni wieków był wielokrotnie przebudowywany. W latach 1520 – 26 zatrudniony był przy przebudowie zamku mistrz Benedykt z Wawelu, w 1586 roku Santi Gucci. W 1656 roku wysadzili go w powietrze Szwedzi. Odbudowano potem tylko najmniej uszkodzone skrzydło zachodnie. Po 1795 roku zamienio-

Muzeum Okręgowe - Zamek Królewski
ul. Zamkowa 12, 27-600 Sandomierz, tel./fax. 015 832 22 65
www.republika.pl/mosandomierz

ny został na więzienie i przebudowany. W latach 1894-1900 dobudowano półkolistą skrzydło więzienne. Po likwidacji więzienia w 1959 roku poddano zamek badaniom naukowym i remontowi w czasie którego spod tynku wydobyto partie gotyckie murów. Obecnie mieści się tu Muzeum Okręgowe.

Sobków (E-6). Sobków założony został jako miasto w 1563 roku przez Stanisława Sobka z Sulejowa, kasztelana bieckiego, starostę małopolskiego i podskarbiego wielkiego koronnego. Później należał do Drohojowców, Wielopolskich, Śarbielewskich, Myszkowskich i od 1725 roku Szaniawskich. W swej historii wielokrotnie niszczone, całkowicie spalony w czasie waleg w 1915 roku. Prawa miejscie Sobków utracił w 1869 roku. Wle wschodniej części miejscowości został wnie- siony ok.1560 roku z fundacji Stanisława Sobka jako zbór aryański. W 1570 roku zamieniony przez jego syna Stanisława na kościół katolicki. Około 1 kilometra na zachód do miejscowości znajdują się ruiny zespołu podworskiego położone nad brzegami rzeki Nidy. Na zespół składa się fortalicja zbudowana w latach 1560-70 przez Stanisława Sobka, wewnątrz której znajdują się ruiny klasycystycznego pałacu wzniesionego przez Szaniawskich ok.1770 roku. Fortalicja pierwotnie zamknięta z czterech stron murem obronnym z basztami w czterech narożach. Dziś zachowane są pozostałości murów i trzy baszty kryte drewnianymi daszkami, w dolnych kondygnacjach zachowane strzelnice. Wczesnoklasycystyczne ruiny pałacu, z czterema jónskimi kolumnami w części środkowej i bocznymi ujętymi w pary pilastów zwrocone są fasadą ku rzecze. W elewacji bocznej południowo-wschodniej z ok.1800 roku znajduje się ryzalit z zamurowanymi arkadami oraz wieżamićm półkolistym tympanonem, w którym umieszczony jest kartusz stiukowy z rogami obfitości i girlandami oraz inicjałm Stanisława Szaniawskiego, krążcego koronnego i jego żony Anny z Kłuszewskich. Obiekt został częściowo wyremontowany, w fortalicii urządzone są pokoje gościnne. W restauracji „Pod Zakutym Łbem” organizowane są imprezy okolicznościowe, a na dziedzińcu fortalicii obejrzeć można pokazy wałk ryckich. W obiekcie można korzystać z jazd konych, wierzchem i bryczkami. Zimą organizowane są kuligi. Organizowane są przejażdżki łodzią po rzecze Nidzie.

Zamek Rycki w Sobkowie z 1563 roku
ul. Stanisława Sobka, 28-305 Sobków, tel. 041 387 11 36, 0 509 301 601
www.fortalicia.prv.pl

Stopnica (G-8). Zamek w Stopnicy zbudowany został przez Kazimierza Wielkiego w 1350 roku. W roku 1661 został odnowiony przez Jana Klemensa Branickiego, starostę stopnickiego i marszałka koronnego. Ponownie odnowiony i prze- budowany na pałac w 1783 roku. W XIX wieku zniszczony przez pożar i popadł w ruinę. W 1960 roku odbudowany i adaptowany na magazyn. Podobno istnieją lochy łączące zamek z miejscowym klasztorem reformatorów.

Szydłów (H-7). Legenda mówi, że Szydłow założony został przez zbóją grasującego w okolicach dzisiejszej osady. Napa- dli i rabował przejeżdżających do czasu, gdy trafił na orszak biskupa, którego nie tylko nie pokonał, ale nawet sam został przez niego zwyciężony. Fakt ten wpłynął na decyzję szewania z dotychczasowym trybem życia. Zbyt Szydło, bo takie nosił imię postanowił w miejscu gdzie napadł założyć miasto, a skarby, które zgromadził przeznaczyć na wykonanie bu- dowli. Od imienia rozbójnika miejscowość wzięła nazwę. Najładniej prezentuje się Szydłów z drogi wiekiekiej w miejscu, gdzie obniża się ona w dolinkę rzeczki Ciekącej. Widać z tego miejsca średniowieczne mury obronne zakończone zbęta- mi bastykami. Widać mury zamku i budynek skarżczyka w którym mieści się Muzeum Regionalne. Ponad domy strzeła w górę ostre dach gotyckiego kościoła. Kiedy podjeżdżacie się bliżej, przez wspaniałą Bramę Krakowską dostacie się można do wnętrza osady. Założenie Szydłowa zawdzięczał należy Władysławowi Łokietkowi, który nadał mu prawa miejskie. Lecc Dąbrowski Wielki uczynił z niego miejscowość znaczną, wystawił kościół i zamek, a całe miasto otoczył mu- rami obronnymi. Do miasta prowadziły dwie bramy: Krakowska i Opatowska. Nazwy sugerują, że usytuowane były na drodze wiodłej z Krakowa do Opatowa. Tylko pierwsza zachowała się do dzisiejszych czasów, oczywiście częściowo zrekonstruowana. Również mury miejskie były odnawiane. Przeznaczenie baszt wchodzących w skład systemu obronnego zmieniło zostało z czasem. Jedną przebudowano na dzwonicznię, drugą na skarżczyk, obecnie mieści się w niej muzeum. Chociaż resztki zachowanych murów są z kamienia to zabudowa wewnątrz miasta była w większości drewniana. Nie oznacza to, że mieszkańcy Szydłowa byli ubodzy. Nie mogło tak być skoro w XVI wieku zafundowali swoje włościaci miejscie. Jedną z drewnianych rur, które doprowadzały wodę do miasta znajduje się w muzeum. W tym samym miejscu na ruinach wybudowany został ratusz, budowla mieszcząca między innymi lokale przeznaczone do handlu. Mury ratusza rozebrano w 1880 roku po pożarach, które nadwładżył jego ściany. Szydłów został powownie zniszczony w czasie działań II wojny światowej. Wstęp na teren zamku jest płatny.

Muzeum Regionalne
ul. Szkolna 8, 28-225 Szydłów, tel. 041 354 51 46
www.szydlow.pl

Tudorów (J-5). Zamek pobudowany został po koniec XIV lub XV wieku. W 1517 roku nabył go Krzysztof Szydłowiecki, kanclerz wielki koronny. Do dziś zachowała się kwadratowa wieża o sześciu kondygnacjach. Są też ślady po budynku przylegającym do wieży oraz resztki podmurowania przejazdu prowadzącego do zamku. Istnieje wersja, że wieża została zbudowana przez Szwedów tamujących przejście Janowi Kazimierzowi od Sandomierza do Opatowa. Jan Nepomucen Chądzyński autor „Opisów miast starożytnych w miast sandomierskiej paruch” pisze, że „z wieży tej Szwedzi gęsty dżwo- łowy ogień na nacierających Polaków sypał i pomimo tego Kochanowski porucznik ją zdobył”.

Ujazd (I-6). Przez 23 lata na polecenie Krzysztofa Ossolińskiego wojewody sandomierskiego budował zamek w Ujeździe Wawrzyniec Senes z Gryzoni. Chociaż niektórzy twierdzą, że autorem tej budowli miał być wybitniejszy niż Senes bu- downiczy – tak świetnia jest kompozycja założenia. być może, że pewną rolę przy komponowaniu układu odegrał sam Krzysztof Ossoliński. Sugeruje to rozwiązanie bramy wjazdowej na której umieszczono wizerunki Krzyża i topora. Krzyż od imienia właściciela – Krzysztofa – Krzyżem, a topór – Krzyżem inne źródła krzyż miał oznaczać pobożność fundatora. Topór? nazwa herbu rodziny Ossolińskich. Od tych elementów powstała nazwa zamku dość powszechnie używana – Krzyżtopór. Po śmierci Krzysztofa Ossolińskiego zamek oddzielczył jego syn, a potem kilkakrotnie zmieniał właścicieli. W 1655 roku, a więc w 11 lat po zakończeniu budowy opomawiali go Szwedzi. Historyk wypraw szwedzkich Pufendorf określa go jako najpiękniejszą. Kilkakrotnie w czasie tej wojny zapanowały i opuszczany zamek uległ zniszczeniu i po wojnie już nie wrócił do dawnej świetności. Był jeszcze zamieszkały w jednym skrzydle do roku 1770, ale przejeżdżający w 17 lat później w pobliżu Stanisław August oglądał zamek w ruinie. I tak przetrwała ta ruina do czasów obecnych. Brak w zamku dachów, stropów i większości sklepień, grube mury natomiast zachowały się niżej. Zamek jest wstawiony we wnętrze pięcibocznej fortecy usytuowanej na niewielkim wznesieniu otoczonym fosą. Wjazd prowadzi przez kamienne most przerzucony nad fosą. Od północy, z tyłu zamku przylegał ogród, w którym szpalery wspaniałych kwiatów i grządk ułożone w geometry- czne figury wykonane były w duchu epoki. Budynek pałacu miał w sobie coś z symbolu: cztery wieże miały wyobrażać kwatery, pokoi było tyle ile tygodni w roku, są łce miesiący, a okien ile dni w roku. W głównym korpusie pałacu znajduje się mały dziedzińcyk w kształcie elipsy. Który łączy się tak zwana szczyą z dziedzińcem dużym. Na ten mały dziedzińcyk spoglądaj z portretów umieszczonych między oknami podobny portret fundatora, pod którym był podpis objaśniający. Dekoracji dopełniał malowidła alegoryczne. Jeszcze teraz widać ślady polichromii i napisów. Dalej za dziedzińcykiem znajduje się budowla mieszcząca sale reprezentacyjne połączone z ośmioobczną, legendarną wieżą, w której stop sal stanowiło akwarium z egzotycznymi rybami. Skrzydła obrezne mieściły mieszkanía dla służby, pomieszczenia gospo- darcze i pokoje gościnne. W podziemiach były stajnie na dwieście koni, gdzie żłoby wykonane były z marmuru, a ściany wykładane lustrami. Skrzydła obrezne łączą się z wieżą przybramną tworząc zamkniętą całość. Krzyżtopór był fortecą posiadającą wszystkie elementy obronne, a wiele mówiące jest stwierdzenie wcześniej już wspomnianego Pefendorfera, który pisze w swej kronice, że zamek jest dobrze obwarowany i został zdobyty podstępem. Bryła zamku widoczna jest już z daleka. Kiedy wjeżdżie się na dziedziniec ogromne wrażenie robi nieziłozna ilość okien.

Wstęp na teren zamku jest płatny. W budynku recepcyjnym można kupić przewodniki, mapy, widokówki i pamiątki.

PAŁACE

Balice, gmina Gnojno (G-7) – kościół przebudowany w 1923 roku z klasycystycznego pałacu z początku XIX wieku. Na południowej ścianie ozdobne pilastry.

Bałtów (I-3) – pałac zbudowany w końcu XIX wieku. Postawiony na planie prostokąta. Po pożarze w roku 1913 zlikwi- dowano jedno piętro. Całość przykryta wysokim dachem z poddaszem i palisadami. Od strony północnej portykowy ganek z ławami. Przed pałacem stała brama, skasowana w 1903 roku. Ponad wejściem znajdował się napis:

„Boże! Ci wszyscy którzy tu bywają,
Czego nam życzą niechaj sami mają.”
Po opuszczeniu przez właścicieli 6 sierpnia 1944 roku pałac został spalidrowany, spłonęła część biblioteki. W roku 1951 do budowy wprowadzili się Technikum Rolnicze, które użytkowało go do 1974 roku. Aktualnie trwae remont obiektu.

Bejsce (F-10) – klasycystyczny pałac zbudowany został przez architekta Jakuba Kubickiego, twórcę warszawskiego Bel- wederu, w 1802 roku dla Marcina Bańdeniego. Piętrowy pałac zbudowany jest na planie prostokąta. Pomieszczenia na piętrze są niższe od tych na parterze, w przeszłości mieściły pokoje sypialne. W elewacji zaznaczone jest to mniejszymi oknami. We wnętrzach dekoracja malarska i stiukowa, marmurowe kominki, ozdobna stolarka, wzorzysta posadzka z kilku gatunków drewna. Z tyłu budynku znajduje się sztuczna grotwa wykonana z dużych kamieni. Obecnie mieści się domki społeczne.

Blizyn (F-3) – neogotycki pałac Platérów z XIX wieku.

Chroberz (E-8) – klasycystyczny pałac zbudowany został według planów Henryka Marconiego dla Aleksandra Wielopols-kiego w latach 1857 - 1860. Pałac miał być pierwotnie przeznaczony na bibliotekę. Pałac spełniał jednak także funkcje mieszkalne. Piętrowy budynek mieścił na parterze sale: balowa i myślnią szał oraz kaplicę, jadalnię i kredens. Na piętrze były pokoje. Po II wojnie światowej, w 1946 roku w pałacu utworzono Uniwersytet Ludowy, przekształcony następnie w Uieum Spółdzielcze. Potem była tu szkoła rolnicza. Obecnie mieści się w nim Samorządowy Ośrodek Dziedzictwa Kultu- rowego Ponidzia. Jest to Izba Pamięi Republiki Pińczowskiej oraz Galeria Regionalna. W parku otaczającym pałac rosły egzotyczne drzewa. Do dnia dzisiejszego zachowały się wiekowe okazy platana i młorzębu oraz pomnikowe lipy, kłony i topole.

Samorządowy Ośrodek Dziedzictwa Kulturowego Ponidzia
Pałac Wielopolskich w Chrobrzu
tel. 0 606 42 82 72

Czyżów Szlachecki (I-5) – późnobarokowy pałac zbudowany został w latach 1740 – 50 w parku krajobrazowym. Po- wstał w miejscu zburzonego przez Szwedów gotyckiego zamku. Ponięważ znajduje się na skarpie sztucznie usypanego wzgórza od frontu jest piętrowy, z tyłu parterowy. Pod koniec XVII wieku podczas przebudowy powstały przy elewacji ogrodowej dwa parterowe alskieje. Po II wojnie światowej gospodarzyły tu Państwowe Gospodarstwa Rolne, Gminna Spółdzielnia oraz szkoła. Obecnie pałacu jest hotel.

Ośrodek Wypoczynkowy „Pałac”
Czyżów Szlachecki, 27-630 Zawichost, tel. 015 835 51 45

Góry, gmina Michałów (E-8) – ruiny murowanego pałacu z XIX wieku.

Grabki Duże (G-7) – zespół pałacowy z lat 1730 – 50, wzniesiony przez wyznającego islam Stanisława Rupniewskiego, według tradycji z przeznaczeniem na harem. Teren prywatny.

Jacentów (I-5) - Pałac wzniesiony w latach 20-tych XX wieku. Po II wojnie światowej mieścił się w nim szpital, potem szkoła rolnicza i Państwowy Ośrodek Maszynowy.

Hotel „Magnat” *
Jacentów 117, 27-580 Sadowie, tel. 015 869 26 99
www.hotel-magnat.prv.pl

Kielce (F-5) – pałac biskupów krakowskich popularnie zwany zamkiem zbudowany został w latach 1637 - 41 z fundacji biskupa Jakuba Zadzika. Pomiedzy murami go otaczającym znajdował się ogród włoski z ciepłarnią, pomarańczarnią i dużą ilością oryginalnych drzew, krzewów i kwiatów. Pałac był siedzibą biskupów do roku 1789. Potem przeznaczono go na siedzibę władz rządowych. W latach 1816-26 w północnym skrzydle mieściła się Szkoła Akademicko-Gómicza założona przez Stanisława Staszica. Obecnie w pałacu mieści Muzeum Narodowe z Galeria Malastwa Polskiego - pałaczka Zielińskiego, ul. Zamkowa 5, wzniesiony w 1752 roku jako rajszula, przebudowa- na na mieszkanie w latach 1818-1826, a następnie przebudowana na pałacyk w latach 1848-1851. Obecnie mieści Dom Środowisk Twórczych.

- zespół pałacowy Honigmana, ul. Kościuszkci 6, wzniesiony w 1880 roku, (około 1876 r.). Jan Honigman był właci- cielem hotelu, delikatesów i składu win w dawnej posesji wójtostwa przy Ryнку. Pałacyk zbudowany jest w rzucie litery H, osi całości stanowił parterowa część do której przylegają dwa piętrowe skrzydła. Obecnie siedziba banku.

Muzeum Narodowe, dawny pałac biskupów krakowskich
pl. Zamkowy 1, 25-010 Kielce, tel. 041 344 23 18
www.muzeumkielce.net

Końskie (D-2) – zespół pałacowy wzniesiony został w XVIII i na początku XIX wieku przez Małachowskich. Założenie pałacowe wzorowane było na Pałacu Wodnym wybudowanym w latach 1720 – 21 w Pilnież koło Dreżna. Składa się z dwóch półkolistych skrzydeł, obecnie bezstynowych, na skutek XIX wiecznej przebudowy. Po przeciwnej stronie ulicy znaj- dują się dwa pawilony i głoietta ogrodowa. Główny korpus pałacu rozebrano w XIX wieku po pożarze. Zespół obecnie mieści biura Starostwa Powiatowego.

Kurozwęki (H-7) – zespół pałacowy znajduje się w dolinie rzeki Czarnej, w pewnym oddaleniu od centrum miejscowości. Pałac zbudowany w miejscu zameczku gotyckiego z XIV wieku. Powiększony w stylu renesansowym na początku XVII wieku przez Lanckorońskich i około 1770 roku przez Sołtychów w stylu wczesnego klasycyzmu. Od roku 1833 jest w rękach Popiełów. Warto zwrócić uwagę na arkadowy dziedziniec i pałacowe piwnice.

Pensjonat „Popielówka” Zespół Pałacowy Sp. z o. o.
ul. Zamkowa 3, Kurozwęki, 28-200 Staszów, tel. 015 866 72 71, 015 866 72 72
www.bizony.com

Lasocin, gmina Łopuszno (C-4) – ruina murowanego pałacu z drugiej połowy XIX wieku znajduje się w rozległym parku Nie użytkowany od 1958 roku.

Lubna, gmina Oksa (C-5) – zespół pałacowy z początku XX wieku. Obecnie szkoła.

Lubania, gmina Chmielnik (G-7) – ruina pałacu z XVIII wieku.

Lubcza (D-8) – pałac Wielowiejskich z XIX wieku. Przy budowie wykorzystano fragmenty dworu z XVIII wieku. Teren prywatny.

Łoniew gmina Sandomierz (J-7) – pałac wzniesiono w 1885 roku. (1880 – data na trójkątnej szczycie elewacji fron- towej). Wzniesiony dla rodziny Moszyńskich według projektu krakowskiego architekta Antoniego Łuszczykiewicza. Po II wojnie światowej mieściła się tu szkoła podstawowa, przedszkole i kino, obecnie dom dziecka.

Łopuszno (D-4) – pałac z końca XIX wieku zbudowany według projektu Henryka Marconiego. Obecnie szkoła. Do parku w którym znajduje się pałac prowadzi barokowa brama z XVIII wieku.

Nagłowice (C-6) – pałac wzniesiony w dwudziestoleciu międzywojennym przez księcia Janusza Radziwiłła (około 1930 roku) znajduje się w parku krajobrazowym. Obecnie Dom Dziecka. Obok - dwór z około 1800 roku, zwany Dworkiem Michałaja Reja.

Nieznanowice (C-5) – ruina pałacu z drugiej połowy XIX wieku. Teren prywatny.

Obłegorek (E-4) – pałac ofiarowany został w 1900 roku przez społeczność w czasie obchodów 25-lecia pracy pisar- skiej Henryka Sienkiewicza. Zaprojektował go bezinteresownie warszawski architekt Hugo Kuder. Dla nadania pałacowi charakteru siedziby rodowej nad wejściem umieszczony został herb Sienkiewiczów „Osyk”, przedstawiający łabędzia, łuk z trzema strzałami i kotwicę. Na szczycie budynku ustawiono postać husarza nawiązującą do postaci bohaterów najslawniejszych powieści pisarza.Po II wojnie światowej majątek uległ parcelacji, a rodznie pisarza pozosta- nowa pałacyk wraz z 49 ha ziemi. Wkrótce dzieci pisarza wystąpiły z propozycją utworzenia muzeum Sienkiewicza. Swe podwoje dla zwiedzających otworzy 26 października 1958 roku

Muzeum Henryka Sienkiewicza
Obłegorek, 26-067 Strawczyn, tel. 041 303 04 26
www.muzeumkielce.net

Ostrowiec Świętokrzyski (IJ-4) - pałac w stylu eklektycznym wzniesiony został w latach 1887 - 1899 przez hrabiego Zygmunta Wielopolskiego.Projektował go wrchitekt Leonardo Jan Ludwik Marconi, syn Henryka. Pałac usytuowany jest na łagodnym stoku opadającym ku północy, otacza go stary park. Obecnie mieści się w nim Muzeum Historyczno-Arche-

ologiczne. Prezentowane są tu między innymi wystawy: fajansów i porcelany cmielowskiej oraz galeria portretów książąt i królów polskich.

Muzeum Historyczno-Archeologiczne
ul. Świętokrzyska 37, 27-400 Ostrowiec Świętokrzyski, tel. 041 265 36 51

Pińczów (E-8) – zespół pałacowy Wielopolskich, pałac wzniesiony w latach 1773-1784.

Piotkowice-Tarnoskała (F-6) – w dawnym parku krajobrazowym, na wzgórzu, pozostałości zespołu pałacowego Tar- nowskich z końca XVIII wieku. Na zespół składały się cztery pawilony i stajnie pomiędzy dwoma pawilonami. Do czasów obecnych dochowały się trzy pawilony. Jeden z nich wraz z przylegającym do niego stajniarni adaptowany na szkołę. We wnętrzach pawilonów: północnym i wschodnim dekoracje stiukowe i klasycystyczne kominki. Na dziedzińcu studnia kryta gontowym daszkiem.

Podzameczko Piekoszowskie (E-4) – ruiny wczesnobar